

Nr 176.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående förhöjning av vissa av statsmedel utgående livräntor; given Stockholms slott den 8 mars 1918.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att godkänna följande allmänna grunder angående förhöjning av vissa av statsmedel utgående livräntor:

1) Arbetare, som på grund av genom olycksfall i statens tjänst åsamkad skada jämlikt lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete är berättigad till livränta av statsmedel med ett årligt belopp av minst 90 kronor, må utöver till honom på grund härav utgående livränta från och med år 1918 uppbära tilläggsersättning med ett årligt belopp motsvarande hälften av samma ränta.

2) Änka och barn efter arbetare, som genom olycksfall i statens tjänst ljutit döden, må likaledes utöver livränta av statsmedel, vartill de äro berättigade enligt förenämnda lag av den 5 juli 1901, från och med år 1918 uppbära tilläggsersättning med ett årligt belopp motsvarande hälften av samma ränta.

3) Personer, vilka, utan att vara berättigade till livränta enligt nämnda lag, såsom ersättning i anledning av olycksfall eller ådragen kroppsskada tillerkänts eller kunna komma att tillerkännas livränta eller årligt understöd av statsmedel enligt de i samma lag angivna grunder, må härutöver uppbära tilläggsersättning med belopp och under villkor i övrigt, som under 1) och 2) angivas, dock att dylik förhöjning icke må äga rum beträffande livränta eller understöd, varå krigstidstillägg åtnjutes.

4) Tilläggsersättning till livränta eller understöd enligt nu angivna grunder skall, där Kungl. Maj:t ej annorlunda förordnar, utgå av samma anslag eller medel, varav livräntan eller understödet bestrides.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Axel Schotte.

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8
mars 1918.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Efter gemensam beredning med cheferna för övriga departement anförde chefen för civildepartementet, statsrådet Schotte följande:

I anledning av en vid 1917 års riksdag inom andra kammaren väckt motion, nr 276, anhöll riksdagen i skrivelse den 9 juni 1917, att Kungl. Maj:t måtte utreda, huruvida och på vad sätt en förbättring skulle kunna vidtagas i de arbetares eller deras efterlevandes ställning, som till följd av i statens tjänst ådragen svårare skada tillerkänts livränta enligt bestämmelserna i lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete, ävensom att de förslag, till vilka utredningen kunde föranleda, snarast möjligt måtte föreläggas riksdagen.

Genom remiss den 20 juli 1917 anbefalldes därefter riksförsäkringsanstalten att, efter infordrande från vederbörande myndigheter av erforderliga uppgifter, till Kungl. Maj:t inkomma med utredning och förslag i ämnet.

I skrivelse den 30 oktober 1917 har riksförsäkringsanstalten sedermera framlagt det infordrade förslaget, varöver utlåtanden avgivits av åtskilliga myndigheter. Därjämte har vattenfallsstyrelsen överlämnat en av t. f. överingenjören vid Trollhätte kraftverk samt arbetschefen vid Trollhätte kanals ombyggnad och Trollhätte kraftverksbyggnad gjord framställning om förhöjning av livräntor, som enligt 1901 års lag utgå till vissa i statens vattenfallsverks tjänst anställda arbetare eller deras efterlevande.

Enligt 4 § i förenämnda lag skall, då olycksfall medfört för framtiden bestående förlust eller minskning av arbetsförmågan, i ersättning utgivas en årlig livränta, i förra fallet å 300 kronor och i senare fallet å det lägre belopp, som svarar mot arbetsförmågans minskning, räknat från och med sextioförsta dagen efter olycksfallet eller från den senare tidpunkt, då olycksfallet medfört för framtiden bestående förlust eller minskning av arbetsförmågan; dock att livränta icke skall utgå i de fall, där ej arbetsförmågan blivit nedsatt med minst en tiondel. Har olycksfallet inom två år medfört döden, utgives, förutom begravningshjälp, till änka, när äktenskapet slutits före olycksfallet, en årlig livränta av 120 kronor från dödsfallet, så länge hon lever ogift, och till varje minderårigt barn, som fötts före olycksfallet eller födes efter olycksfallet i ett därförut slutet äktenskap, en årlig livränta av 60 kronor från dödsfallet, till dess det uppnått femton års ålder; dock att, där livräntor till efterlevande skulle sammanlagt överstiga 300 kronor, de skola, i förhållande till vad på en var livräntetagare belöper, till detta belopp nedsättas, så länge anledningen till dylik nedsättning fortfar.

Nu berörda lag har upphävts genom lägen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete, vilken sistnämnda lag trätt i kraft den 1 januari 1918. Ersättningsauspråk, som grundas på olycksfall, vilka inträffat före sistnämnda dag, skola dock bedömas enligt äldre lag.

I den motion, som gav anledning till riksdagens förenämnda skrivelse, framhöllo motionärerna, att önskemålen om en förbättrad lagstiftning rörande den sociala olycksfallsförsäkringen väsentligen vunnits genom 1916 års lag om försäkring för olycksfall i arbete. De personer, som uppbure ersättning enligt 1901 års olycksfallsersättningslag, befunne sig emellertid i en belägenhet, som tarvade beaktande. Motionärerna avsåge härvid närmast dem, som på grund av skada till följd av olycksfall i arbete uppbure livränta från något av statens verk och vars betryckta ställning det borde vara det allmänna angeläget att något lätta. Under alla de år, skadeersättning eller livränta utgått enligt 1901 års olycksfallsersättningslag, hade det, yttrade motionärerna vidare, oupp-

hörligt från olika håll påpekats, att den utgående ersättningen icke tillnärmelsevis förmådde tillgodose de anspråkslösaste krav på tillvaron. Innevarande kristid hade ytterligare ökat dessa arbetsinvaliders och deras anhörigas redan förut ytterst stora svårighet att uppehålla livet. Det syntes därför vara en angelägenhet av stor samhällsmoralisk betydelse, att dessa offer för utförd arbetsplikt i det allmännas tjänst åtminstone bibehölles på en levnadsstandard, motsvarande tiden före krisens inträdande. Motionärerna ansåge, att det för belysande av denna medborgargrups sociala läge icke erfordrades annan motivering än en hänvisning till att den årliga livräntans belopp för i arbetet skadad arbetare vore högst 300 kronor och att levnadsomkostnadernas stegring från år 1901, då livräntebeloppet fastställdes, avsevärt förminskat livräntans realvärde.

Socialstyrelsen, som på hemställan av riksdagens vederhörande utskott anbefalldes avgiva utlåtande i ärendet, anförde i med anledning därav avlåten skrivelse bland annat följande:

»De flesta torde vara ense med motionärerna, då de erinra därom, att de livräntor, som utgivas på grund av 1901 års lag, äro otillräckliga även för det enklaste livsuppehälle och att detta ännu mera måste vara förhållandet under den nuvarande kristiden. Men detta uttalande gäller dock i huvudsak endast ifråga om livräntor, som utgå på grund av jämförelsevis svårare skador eller till icke arbetsföra änkor. Vad åter beträffar smärre livräntor, är det ett känt förhållande, att följderna av skador, som medföra endast en mindre nedsättning av arbetsförmågan, ganska snart övervinnas och att efter ett dylikt olycksfall arbetslönen ofta jämförelsevis snart når upp till samma eller högre belopp än förut.

Styrelsen tillåter sig vidare framhålla, att man vid bedömning av förevarande fråga har att taga i betraktande icke blott olycksfalls- utan även pensionsförsäkringslagstiftningen. Särskilt efter den under år 1915 genomförda utvidgningen av sistnämnda lagstiftning kan vid sidan av livränta enligt 1901 års olycksfallsersättningslag utgå jämväl understöd enligt pensionsförsäkringslagen.

På staten såsom arbetsgivare bör man med rätta uppställa större anspråk med hänsyn till rättvisa och billighet än på enskilda företagare. Att helt och hållet bortse från allmänt fastställda rättsregler och bestämmelser, läser dock icke vara med statens ställning förenligt.

Med allt erkännande av det behjärtansvärda i motionens syfte kan dock styrelsen icke finna, att den under år 1916 antagna nya olycksfallslagen utgör giltigt skäl för den i motionen ifrågasatta utredningen.

Huruvida eljest giltig anledning föreligger att åstadkomma en förbättring i ställningen särskilt för i statens tjänst skadade arbetare eller deras efterlevande, vågar styrelsen för sin del icke avgöra.»

I sin förenämnda skrivelse den 9 juni 1917 framhöll riksdagen, att ehuru något krav på ökade understöd åt här ifrågavarande arbetare ej lämpligen kunde motiveras av en jämförelse med den nya olycksfalls-

försäkringslagens bestämmelser, det dock ej torde kunna förnekas, att särskilt under nuvarande förhållanden starka billighetsskäl talade för vidtagandet av åtgärder i motionens syfte, i synnerhet om man toge i betraktande, att statsmakterna med hänsyn till nu rådande kristidsförhållanden, sin plikt likmätigt, redan fattat flera beslut, gående ut på att bereda i statens tjänst anställda personer ökade löneförmåner. Den ifrågasatta tilläggsersättningen borde emellertid enligt riksdagens mening icke utgå till andra än de statens arbetare, som så svårt skadats i dess tjänst, att de vore oförmögna att försörja sig genom eget arbete, samt till sådana arbetares likaledes till arbete oförmögna efterlevande. Det maximibelopp för årligen utgående livränta, eller 300 kronor, som lagen av den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete medgäve i det fall, att olycksfallet medfört full invaliditet, vore onekligen med hänsyn till levnadskostnadernas betydande stegring att anse såsom numera otillräckligt även för ett synnerligen torftigt livsuppehälle. Vid förevarande frågas behandling hade riksdagen icke förbisett, att en del av de i motionen berörda, i statens tjänst skadade arbetarna även kunde påräkna understöd enligt pensionsförsäkringslagen. Detta gällde emellertid ej de grupper, som intoge tjänstemannaställning, och även i de fall, där dylikt understöd kunde utgå, komme sammanlagda beloppet dock att knappast räcka till för även låga levnadskostnader. Likaledes hade det framstått klart för riksdagen, att avsevärda försäkringstekniska hinder måste förefinnas för utbetalande av högre ersättningar till dem, som fått sina olycksfall reglerade, innan den nu gällande lagen om försäkring för olycksfall i arbete trätt i kraft. Emellertid hade riksdagen funnit en utredning i ämnet böra komma till stånd, därvid tillika, då den ifrågasatta tilläggsersättningen åt avsedda livräntetagare givetvis icke kunde lämnas enligt för olycksfallsförsäkringen eljest gällande grunder, torde böra undersökas, huruvida densamma kunde utgå av vederbörande verks tillgängliga medel eller om särskilt anslag borde för ändamålet av riksdagen beviljas.

I sin skrivelse den 30 oktober 1917 har riksförsäkringsanstalten till en början anfört följande:

Riks-
försäkrings-
anstalten.

»Redan i samband med genomförandet av 1901 års olycksfallsersättningslag framhölls, att ersättningarna enligt lagen vore allt för låga. Sedermera föreslogs i en motion vid 1907 års riksdag, att ersättningsbeloppen skulle höjas med 50 procent. I huvudsak enahanda förhöjning föreslogs jämväl av riksförsäkringsanstalten i utlåtande den 10 januari 1908 rörande ändring i vissa delar av olycksfallsersättningslagen och anfördes till stöd härför bland annat, att med de stegrade levnadskostnaderna väsentligt högre ersättningsbelopp vore erforderliga, för

att ersättningstagarna skulle kunna beredas nödortfigt utkomst. Slutligen hemställde en motionär vid 1908 års riksdag, att utredning måtte verkställas, huruvida och i vad mån livräntebeloppen vid invaliditet och dödsfall borde höjas för att motsvara de skadades eller de efterlevandes måttliga levnadskostnader.

I detta sammanhang torde vidare få erinras om, att ersättningarna enligt förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, som i huvudsak är byggd på 1901 års olycksfallsersättningslag, utgå med 50 procent högre belopp än de enligt sistnämnda lag utgående ersättningarna.

Då ersättningarna enligt 1901 års lag sålunda redan sedan lång tid tillbaka ansetts otillräckliga, synes det riksförsäkringsanstalten uppenbart, att dessa ersättningar på grund av de numera så väsentligt ökade levnadskostnaderna på intet sätt kunna giva ens ett mycket torftigt livsuppehälle. Ehuru krav på ökade ersättningar givetvis icke kunna på denna grund göras gällande, finner riksförsäkringsanstalten det emellertid vara med billighet och rättvisa överensstämmande, om något högre ersättningar än de redan utgående kunde beredas nu ifrågavarande livräntetagare. På grund härav får riksförsäkringsanstalten tillstyrka, att åtgärder vidtagas i det syfte riksdagens skrivelse angiver.

Vidkommande härefter frågan, om vilka av ifrågavarande livräntetagare, som böra komma i åtnjutande av en eventuell förhöjning av livräntorna, har riksdagen ansett, att förhöjningen, vad skadade arbetare beträffar, icke borde utgå till andra än dem, som i statens tjänst ådragit sig svårare skada.

Ett fixerande av en viss invaliditetsgrad, vid vilken en skada sålunda skall anses vara »svårare», är emellertid synnerligen vanskligt, ty var än gränsen drages, kan alltid en viss obillighet anses föreligga beträffande de invalider, vilkas skador uppskattas till en invaliditetsgrad omedelbart under den sålunda bestämda gränsen.

Om man emellertid med hänsyn till nu rådande förhållanden skall tillerkänna svårare skadade viss tilläggsersättning utöver livräntor utgående enligt 1901 års lag, lärer sådan ersättning med hänsyn till motiveringen i riksdagens skrivelse dock icke skäligen böra tillkomma andra än de arbetare, som genom olycksfall åsamkats en så avsevärd nedsättning i arbetsförmågan, att den tillerkända livräntan kan antagas utgöra ett mera väsentligt bidrag till deras försörjning. Utgående härifrån, har riksförsäkringsanstalten med hänsyn även till de enligt 1901 års lag utgående livräntornas låga belopp funnit, att såsom svårare skador i den mening, riksdagen synes hava avsett, kunna betecknas sådana, som medfört en invaliditet av 50 procent och däröver, eller att sålunda tilläggsersättning borde utgå till skadade arbetare, som uppbära livräntor å belopp växlande mellan 150 och 300 kronor för år.

Väl vore det enligt riksförsäkringsanstaltens förmenande önskvärt, om ifrågavarande gräns kunde sättas ännu något lägre, men med hänsyn till motiveringen i riksdagens skrivelse har riksförsäkringsanstalten icke ansett sig böra framställa förslag därom.

Riksförsäkringsanstalten vill nämna, att i Norge genom en lag av den 26 juli 1916 faststälts ett provisoriskt tillägg till de från den norska riksförsäkringsanstalten utgående ersättningarna. I fråga om livränteberättigade invalider föreslog den norska riksförsäkringsanstalten, att tillägget borde utgå först vid en invaliditet av 50 procent. Under lagförslaget behandlings i norska stortinget

sänktes emellertid denna gräns, så att enligt lagen tillägget nu utgår redan vid en invaliditet av 30 procent.

Beträffande de efterlevande till genom olycksfall i statens tjänst avlidna arbetare har i motiveringen till riksdagens skrivelse framhållits, att tilläggsersättning icke borde utgå till andra än sådana efterlevande, som äro »till arbete oförmögna», ett uttryck, som emellertid icke upptagits i riksdagens slutliga hemställan.

Då ett dylikt eller liknande uttryck i olika betydelser förekommer i flera lagar och författningar, torde en tolkning av vad riksdagen i detta sammanhang avsett med detsamma föranleda vissa svårigheter. Så till exempel lära efterlevande barn, vilka åtnjuta livränta endast till dess de fyllt femton år, överhuvudtaget icke kunna anses besitta någon nämnvärd arbetsförmåga.

Vad efterlevande änkor beträffar kunna de ju vara fullt arbetsföra. I många fall hava de emellertid att draga försorg om minderåriga barn, varigenom de i större eller mindre grad hindras att förvärva sitt uppehälle genom eget arbete. Då dessutom livräntor till änkor enligt 1901 års lag utgå utan föregående undersökning av deras arbetsförmåga, synes jämväl nu ifrågavarande tilläggsersättning böra beviljas dem utan hänsyn till deras nuvarande arbetsförmåga.

Riksförsäkringsanstalten får därför föreslå, att samtliga enligt 1901 års olycksfallsersättningslag livränteberättigade änkor och barn efter genom olycksfall i statens tjänst avlidna arbetare måtte komma i åtnjutande av tilläggsersättning.

I en del fall har förekommit, att personer, som skadats genom olycksfall i statens tjänst, ävensom de efterlevande till genom olycksfall i statens tjänst avlidna personer tillerkänts livräntor utgående enligt de i 1901 års lag angivna grunder, ehuru vederbörande på grund av lagens bestämmelser icke ägt rätt till livränta enligt lagen. Så har inträffat, att en änka efter en genom olycksfall i statens tjänst avliden arbetare, ehuru hon försummat att framställa krav på ersättning inom den i lagen stadgade preskriptionstiden, efter nådig proposition till riksdagen för sig och sina minderåriga barn tillerkänts livränta att utgå enligt de i lagen angivna grunder. Även i dessa och liknande fall torde av billighetsskäl tilläggsersättning böra beredas livräntetagarne.

Beträffande den grund, efter vilken tilläggsersättning skall beräknas, kan man antingen tänka sig tillägget såsom ett fixt för alla lika belopp eller också utgående med viss procent av den redan beviljade livräntan. Enligt det förra alternativet kommer emellertid den, som lidit en ringare skada, att få ett relativt högre tillägg än den, som lidit en svårare skada. Det torde därför vara lämpligare, att ersättningen utgår enligt det andra alternativet. Då, såsom ovan anförts, vid flera tillfällen föreslagits en höjning av ersättningarna enligt 1901 års lag med 50 procent, synes ett till denna procentsats bestämt tillägg kunna anses skäligt.»

För erhållande av en föreställning om de kostnader, som skulle för statsverket föranledas av ett beviljande av tilläggsersättning å 50 procent åt invalida arbetare med den begränsning, som av riksförsäkringsanstalten föreslagits, samt åt i statens tjänst avlidna arbetares livränteberättigade efterlevande, har riksförsäkringsanstalten låtit från statskontoret, medicinalstyrelsen, generalpoststyrelsen, telegrafstyrelsen, järn-

vägsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen och domänstyrelsen införskaffa uppgifter å de personer, som från nämnda ämbetsverk eller underlydande inrättningar åtnjuta livränta, vilken utgår på grund av lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete eller enligt de i lagen angivna grunder. De lämnade uppgifterna avse inga andra skadade arbetare än de, som tillerkänts livränta uppgående till minst 150 kronor för år räknat, varemot uppgift lämnats rörande avlidna arbetares samtliga efterlevande, vilka uppbara livräntor. Ehuru de lämnade uppgifterna varit i viss mån ofullständiga, har riksförsäkringsanstalten emellertid ansett, att desamma kunna läggas till grund för en approximativ beräkning av kostnaderna. För en del livräntetagare, för vilka födelsedata icke kunnat erhållas, har beräknats en genomsnittsålder.

Med ledning av de lämnade uppgifterna har riksförsäkringsanstalten låtit utarbета följande tabell, utvisande antalet ersättningsberättigade, ersättningarnas årliga belopp samt kapitalvärdet av desamma den 1 januari 1918.

Livräntor enligt 1901 års lag till i statens tjänst skadade arbetare eller deras efterlevande.

Ersättningsberättigade.	Antal.	Årligt belopp.	Kapitalvärde
		Kr.	den 1/1 1918. Kr.
Invalider med 50 % och större ned-sättning av arbetsförmågan	69 (+ 4)	13,910 (+ 845)	233,000 (+ 12,000)
Änkor	73 (+ 6)	8,740 (+ 1,475)	141,000 (+ 17,000)
Barn	122 (+ 8)	6,600 (+ 435)	34,000 (+ 2,000)
Summa	264 (+ 18)	29,250 (+ 2,755)	408,000 (+ 31,000)

Kostnaderna för höjning av förestående livräntor med 50 procent beräknas till nedanstående belopp:

Årligt belopp.	Kapitalvärde
Kr.	den 1/1 1918. Kr.
14,625 (+ 1,378)	204,000 (+ 15,500)

Anm. Siffrorna inom parentes avse sådana livräntetagare, vilkas ersättningar ej synas utgå på grund av 1901 års lag, men vilka av vederbörande myndigheter antecknats såsom utgående efter samma grunder som enligt 1901 års lag. Kapitalvärdena äro beräknade enligt de grunder, som gälla för riksförsäkringsanstaltens fondberäkningar enligt 1901 års lag. Siffrorna äro delvis något avrundade.

Riksförsäkringsanstalten anför härefter vidare:

»I fråga om de medel, som erfordras för tilläggsersättningarnas bestridande, hava medicinalstyrelsen, telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen och domänstyrelsen anmält, att tilläggen kunde bestridas av redan anvisade eller eljest tillgängliga medel, vadan särskilt anslag för ändamålet icke behövde av riksdagen äskas. Statskontoret har härom erinrat, att de livräntor, som utbetalas genom statskontoret, bestridas från ett under tionde huvudtiteln i riksstaten uppfört ordinarie anslag, som är av förslagsanslags natur.

Generalpoststyrelsen har i det avgivna yttrandet omförmält, att särskilda medel för bestridande av eventuell tilläggsersättning icke stå till styrelsens förfogande, vadan således, då fråga är om livräntor enligt 1901 års lag till postverkets arbetare, tillägget torde få utgå av ovannämnda anslag under tionde huvudtiteln.

Vad slutligen angår sådana statens livräntetagare, vilka på grund av försäkring utfå sina livräntor från riksförsäkringsanstalten, kan anstalten givetvis icke av sina medel utbetala något tillägg till dessa livräntor, utan torde tilläggsersättningen böra utgå från meromnämnda anslag under tionde huvudtiteln.

Beträffande den tidpunkt, från vilken en eventuell tilläggsersättning bör utgå, synes vid det förhållande, att de till följd av den rådande kristiden beviljade löneförbättringar åt statens tjänstemän m. fl. utgått redan under år 1917, jämväl nu ifrågavarande ersättning böra utgå från och med samma år.

Ehuru riksdagens skrivelse ej giver stöd härför, torde vidare med hänsyn till de enligt 1901 års olycksfallsersättningslag utgående ersättningarnas otillräcklighet, kunna ifrågasättas, om icke en eventuell tilläggsersättning borde utgå för all framtid, så länge rätt till livränta föreligger.

För tilläggsersättningens utfående torde vederbörande äga att hänvända sig till den myndighet, som utbetalar livräntan enligt 1901 års lag.»

Under återopande av vad sålunda anförts har riksförsäkringsanstalten hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen godkänna följande allmänna grunder rörande rätt för vissa statens livräntetagare att utfå tilläggsersättning.

1. Arbetare, som genom olycksfall i statens tjänst åsamkats skada, som medfört nedsättning av arbetsförmågan med minst hälften av normal arbetsförmåga och på grund härav tillerkänts häremot svarande livränta enligt lagen om ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete den 5 juli 1901, berättigas att från och med år 1917 utbetomma tilläggsersättning till den enligt nämnda lag utgående livräntan med ett belopp för år räknat lika med hälften av samma ränta.

2. Änka och barn efter arbetare, som genom olycksfall i statens tjänst ljutit döden, berättigas likaledes att från och med år 1917 utbetomma tilläggsersättning till sådan livränta, som utgår enligt nyssnämnda 1901 års lag, med ett belopp för år räknat lika med hälften av samma ränta.

3. Personer, vilka, utan att vara berättigade till erhållande av livränta enligt 1901 års lag, genom särskilda beslut av statsmakterna såsom ersättning för skada till följd av olycksfall i statens tjänst uppbära livränta utgående enligt de i lagen angivna grunder, berättigas likaledes att utfå tilläggsersättning på sätt, under 1 och 2 angives.

4. Tilläggsersättning skall utgivas av det å riksstatens tionde huvudtitel uppförda förslagsanslag till bestridande av statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete, dock med det undantag, att dylik ersättning skall beträffande livrätetagare, vilkas livräntor utgå från medicinalstyrelsen, telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen eller domänstyrelsen, utgå av nämnda verks medel.

Utlåtanden
öfver riksför-
säkringsan-
staltens
förslag.

Utlåtanden öfver föreliggande förslag hava avgivits av följande myndigheter, nämligen fängvårdsstyrelsen, armé- och marinförvaltningarna, lotsstyrelsen, generalpoststyrelsen, telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, medicinalstyrelsen, statskontoret, mynt- och justeringsverket, generaltullstyrelsen samt domänstyrelsen.

Av de inkomna utlåtandena må här återgivas följande:

Fängvårdsstyrelsen meddelar, att bland fängvårdens befattningshavare för närvarande icke funnes någon, som i följd av ådragen svårare skada under tjänsteutövning uppbure livränta. Däremot ämnade fängvårdsstyrelsen söka utverka livränta enligt de grunder, som funnes angivna i lagen den 5 juli 1901, eller, där så kunde ske, enligt lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete till änka och barn efter en vid straffängelse anställd överkonstapel och arbetsledare, som i följd av övervåld från fånges sida så skadats, att han under år 1917 avlidit.

Beträffande fängpersonalen gällde allt fort äldre bestämmelser, innefattade i kungörelsen den 25 januari 1842 samt Kungl. Maj:ts brev den 19 juni 1844 och den 8 augusti 1851, enligt vilka fånge, som under arbete för kronans räkning ådragit sig skada, skulle för sin återstående livstid erhålla ett årligt understöd, utgörande, om han av skadan blivit alldeles oförmögen att sig med arbete försörja, 48 riksdaler banko, om han blivit illa skadad men likväl kunde i någon mån till sin bergning bidraga, 24 riksdaler banko, samt, om skadan endast i ringa mån verkade till förminskande av hans arbetsförmåga, 12 riksdaler banko. Enligt dessa bestämmelser utbetalades för närvarande årliga understöd till frivrigna straffångar eller tvångsarbetare med nedanstående belopp:

till 1 man	72 kronor
» 1 »	60 »
» 12 män, en var	36 »
» 2 » , vardera.....	18 »

Om dessa fall bedömts enligt grunderna i lagen den 5 juli 1901, torde således såsom årlig livränta hava tillerkänts 1 man för bestående förlust av arbets-

förmåga 300 kronor samt 13 män för nedsättning av arbetsförmågan, ej understigande 50 procent, en var minst 150 kronor.

Utöver nu uppräknade äldre fall hade Kungl. Maj:t på fängvårdsstyrelsens framställning, då enligt angivna stadganden utgående understöd numera måste anses alldeles otillräckliga, genom särskilda beslut den 1 oktober 1915 och den 4 maj 1917 bemyndigat styrelsen att till frigiven fånge för honom tillskyndad skada i kronans arbete utbetala understöd enligt grunderna i 1901 års olycksfallsersättningslag med belopp å respektive 150 och 60 kronor.

Ifrågavarande årliga understöd såväl till befattningshavare som till frigivna fångar utginge av förslagsanslaget till fångars vård och underhåll.

Fängvårdsstyrelsen hade för sin del intet att erinra mot av riksförsäkringsanstalten angivna allmänna grunder för utfående av tilläggsersättning under förutsättning att sådan tilläggsersättning jämväl utginge i de omförmälda fall, då Kungl. Maj:t tillerkänt skadad fånge understöd enligt grunderna i 1901 års lag.

I anslutning till det anförda har styrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte, med beaktande av de fall, då fånge, som genom olycksfall i kronans arbete ådragits svårare skada, enligt äldre bestämmelser tilldelats understöd med belopp, som nu ej längre motsvarade ens de lägsta levnadskostnader, tillse i vad mån dylik understödstagare kunde komma i åtnjutande av skälig tilläggsersättning.

I sitt utlåtande anför *arméförvaltningen*, att från medel, stående under förvaltning av arméförvaltningens civila departement, understöd utginge såväl till f. d. fast anställda indelta och värvade krigsmän som till beväringmän, vilka ådragit sig kroppskador under militärtjänstgöring. Av nämnda understöd utginge de, som uppbares av f. d. fast anställda krigsmän, från Vadstena krigsmanshuskassa och bestämdes till sin storlek av departementet enligt de för tilldelande av understöd från nämnda kassa givna bestämmelser. Sistnämnda slag av understöd torde därför icke beröras av riksförsäkringsanstaltens förenämnda förslag. Detta funne arméförvaltningen bestyrkas även därav, att riksdagen vid flera tillfällen under de senare åren medgivit förhöjningar i de från Vadstena krigsmanshuskassa utgående gratialen, vadan kassans underhållstagare redan erhållit sådan förbättring i sin ställning, som det föreliggande förslaget avsåge att bereda sådana livräntetagare, vilkas livräntor bestämts enligt 1901 års lag.

Beträffande åter till beväringmän utgående understöd på grund av kroppskador, ådragna under militärtjänstgöring, så utginge dessa från beväringsskapets invalid- och pensionsfond med belopp, som bestämts enligt olika grunder. Genom beslut den 16 november 1888 hade Kungl. Maj:t förordnat, att frågor om skadad värnpliktigs pensionering skulle, i likhet med vad som ägde rum i avseende å det ur armén avskedade stammanskapet, i första hand upptagas och avgöras av arméförvaltningen. På grund därav hade civila departementet, innan 1901 års lag vunnit tillämpning — förutom i några få fall, där frågan om understöd på grund av särskilda omständigheter blivit föremål för Kungl. Maj:ts prövning — enligt föreskrifterna i Kungl. Maj:ts brev den 6 maj 1881 angående förändring i bestämmelserna om underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa tillerkänt pension åt beväringmän, som under militärtjänstgöring ådragit sig kroppsskada. Då ifrågavarande beväringmän ej fått sina understöd bestämda enligt 1901 års lag och då Kungl. Maj:t den 25 maj 1917 förordnat, att de från och med år 1917 skulle åtnjuta förhöjning i dem tillerkända pensioner i enlighet med de grunder, som rörande underhåll åt stammanskapet funnes fastställda i kun-

görelserna den 6 augusti 1909 angående ändrade bestämmelser i fråga om underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa och den 6 november 1914 angående förhöjning i gratial från nämnda kassa, funne arméförvaltningen ej heller dessa personer beröras av riks försäkringsanstaltens förslag.

Sedan 1901 års lag angående ersättning för skada till följd av olycksfall under arbete trätt i kraft, hade Kungl. Maj:t vid prövning av frågor om ersättning åt skadade beväringmän tillämpat de i nämnda lag givna föreskrifter, intill dess förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, trätt i kraft. Beträffande dessa sistnämnda understödstagare funne arméförvaltningen den nu föreslagna tilläggsersättningen böra tillämpas.

Förutom till förenämnda ersättningstagare på grund av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, utginge även från beväringmanskapets invalid- och pensionsfond understödsmedel till sådana värnpliktiga och volontärer, vilka på grund av skador, uppkomna efter den 1 januari 1910, av riks försäkringsanstalten tilldelats ersättning enligt förordningen den 18 juni 1909. Ersättningarna enligt sistnämnda förordning vore beräknade så höga, att de motsvarade såväl de enligt 1901 års lag utgående livräntorna som den av riks försäkringsanstalten föreslagna tilläggsersättningen, och hade förslaget därför icke avsett att omfatta förhöjning jämväl av dessa ersättningar.

Med hänvisning till vad sålunda anförts framhåller arméförvaltningen, att av de understöd, som utginge från medel, stående under civila departementets förvaltning, endast de, som beviljats beväringmän med tillämpning av grunderna i 1901 års lag, komme att beröras av ifrågavarande förslag. Då genom den ifrågasatta tilläggsersättningen av 50 procent till de enligt nyssnämnda lag beviljade livräntor dessa livräntor skulle komma att utgå med samma belopp, som ersättningarna enligt nyssnämnda förordning den 18 juni 1909, syntes beträffande de beväringmän, vilkas understöd skulle beröras av förslaget, den föreslagna tilläggsersättningens storlek vara att tillstyrka. Det syntes nämligen rättvist, om de understödstagare, som på grund av skador under militärtjänstgöring ådragna före den 1 januari 1910, erhållit ersättning med tillämpning av 1901 års lag, finge komma i samma ställning som de, vilka på grund av skador, ådragna efter nämnda tidpunkt, erhållit ersättning enligt 1909 års förordning.

Rörande kostnaderna för den föreslagna tilläggsersättningens bestridande framhålles, att, därest jämväl de under militärtjänstgöring skadade beväringmän, vilkas livräntor bestämts enligt 1901 års lag, bleve delaktiga av den föreslagna tilläggsersättningen samt sagda tillägg, på sätt riks försäkringsanstalten föreslagit, endast komme att utgå till understödstagare, som uppbyure livräntor å belopp av minst 150 kronor, vilka livräntor uppginge till omkring 4,500 kronor, den föreslagna tilläggsersättningen skulle medföra en ökad kostnad av 2,250 kronor. Skulle däremot rätten till tilläggsersättning medgivas alla ifrågavarande livräntetagare, komme, då dessa uppbyure tillsammans omkring 7,900 kronor, ökningen att uppgå till omkring 3,950 kronor. Kostnaderna för nämnda alternativa tilläggsersättningar syntes väl kunna bestridas av beväringmanskapets invalid- och pensionsfond, vilken under år 1916 ökats med i det närmaste 57,800 kronor, och borde i sådant fall även arméförvaltningen upptagas bland de i punkt 4 av riks försäkringsanstaltens hemställan uppräknade myndigheter, av vilkas medel tilläggsersättning skulle utgå.

Lotsstyrelsen meddelar, att livränta enligt de grunder, som stadgats i 1901 års olycksfallsersättningslag, och för skada av sådan invaliditetsgrad, som avsåges i riks försäkringsanstaltens förslag, av lotsverkets medel utbetalades allenast till en person, och utginge denna livränta från å lotsverkets stat upptaget anslag till extra utgifter. Skulle denna livränta höjas i enlighet med riks försäkringsanstaltens förslag, mötte enligt styrelsens förmenande intet hinder, att tilläggsersättningen jämväl utginge av samma anslag.

Till efterlevande efter arbetare, som genom olycksfall ljustit döden, utbetalades av lotsstyrelsen ej livräntor enligt berörda 1901 års lag eller enligt däri angivna grunder. Däremot utbetalades av lotsverkets medel ett avsevärt antal livräntor till efterlevande efter befattningshavare vid lotsverket, vilka till följd av tjänsteutövning ljustit döden. Dessa livräntor utginge på grund av förordning i ämnet den 22 oktober 1909, enligt vilken lotsverket, då någon, som tillhörde dess ordinarie eller extra betjäning, under tjänsteutövning till följd av olycksfall skadats och skadan inom två år därefter medfört döden, vore pliktig att till efterlevande utgiva ersättning liksom även i de fall, då tjänsteutövningen skäligen kunde antagas hava bidragit till sjukdom, som i och för sig eller med därav följande skada inom två år från det sjukdomen blivit känd medfört döden. Sådan ersättning utgjordes bland annat av livränta, som utginge från särskilt för ändamålet anvisat anslag och utbetalades med respektive 180 kronor och 90 kronor eller med femtio procent högre belopp än som för motsvarande fall stadgades i lagen den 5 juli 1901. Förordningen den 22 oktober 1909 vore nämligen byggd på samma grunder, som återfunnes i förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

Då enligt riks försäkringsanstaltens förslag de genom olycksfall i statens tjänst omkomna arbetarnas änkor och barn, vilkas livräntor utgingo enligt 1901 års lag eller efter däri angivna grunder, skulle från och med år 1917 erhålla ett tillägg till utgående livränta av respektive 60 och 30 kronor för år, funne lotsstyrelsen, med hänsyn till penningvärdets fall och för bibehållande av den nu fastställda grundsats, enligt vilken livräntor efter i lotsverkets tjänst anställda personer utginge med högre belopp än livräntor efter arbetare i allmänhet, sig böra ifrågasätta, huruvida icke borde tagas i övervägande billigheten och rättvisan av att åt efterlevande efter befattninghavare vid lotsverket, som vore i åtnjutande av livräntor enligt förenämnda 1909 års förordning, jämväl bereddes tillägg till deras livräntor i så måtto, att de som uppbure livränta med 180 kronor, bekomme 60 kronor i tillägg och de som uppbure dylik ränta med 90 kronor, erhöle 30 kronor i tillägg, allt för år och från och med år 1917, och syntes dessa tillägg, i likhet med de av riks försäkringsanstalten föreslagna tilläggsersättningarna, böra utgå för all framtid, så länge rätt till livränta föreläge, Dylika tillägg åt efterlevande efter befattninghavare vid lotsverket funne lotsstyrelsen kunna utgå av det för livräntornas utbetalande anvisade anslaget, som vore av förslagsanslags natur.

Generalpoststyrelsen meddelar att, därest tilläggsersättning av nu ifrågavarande slag skulle komma att utgå i de fall, som av riks försäkringsanstalten föreslagits, allenast en bland de personer, som äro eller varit anställda i postverkets tjänst eller anlitats i dess ärenden, skulle komma i åtnjutande av tilläggsersättning. Till denne utginge understöd, beräknat i enlighet med bestämmelserna i lagen den 5 juli 1901, från postverkets pensionsstat. Generalpoststyrelsen ägde för

närvarande icke dispositionsrätt över medel, av vilka förslaget understödstillägg kunde utbetalas, men intet hindrade, att riksdagen, i samband med beslut om utbetalande av pensions- eller understödstillägg efter av riksförsäkringsanstalten eljest ifrågasatta grunder, i vad anginge understödstagare från postverket förklarade, att tillägget skulle utgå från postverkets pensionsstat och sålunda icke från det av riksförsäkringsanstalten åsyftade anslaget under tionde huvudtiteln. Vissa skäl talade ock enligt styrelsens mening för lämpligheten av att tillägget utbetalades från samma anslag som understödet.

Såväl *järnvägsstyrelsen* som *medicinalstyrelsen*, vilka myndigheter funnit en höjning av de enligt 1901 års lag eller enligt i samma lag angivna grunder utgående ersättningsbeloppen synnerligen av behovet påkallad, hava uttalat sig för att gränsen för skadad arbetares rätt till ifrågasatt tilläggsersättning borde i överensstämmelse med stadgandena i den norska lagen av den 26 juli 1916 fastställas så, att tilläggsersättning utginge till arbetare, vars invaliditet uppginge till 30 procent eller därutöver. Medicinalstyrelsen har för sin del framhållit, att även vid en invaliditet av 30 procent nedsättningen i förvärvsmöjlighet i de flesta fall torde vara så stor, att de enligt 1901 års lag utgående ersättningsbeloppen måste anses otillräckliga för ett nödortfigt uppehälle.

Vidare framhåller medicinalstyrelsen, att olycksfallsersättningar enligt 1901 års lag eller grunderna för samma lag utginge allenast till ett ringa fåtal personer inom styrelsens förvaltningsområde. De ifrågasatta tilläggsersättningarna skulle således för styrelsens del uppgå till ett mycket obetydligt belopp. Samtliga inom medicinalstyrelsens förvaltningsområde för närvarande utgående olycksfallsersättningar hänförde sig till olycksfall, som inträffat vid statens hospital, och bestredes av det under riksstatsens sjätte huvudtitel upptagna anslaget till hospitals underhåll. De blivande tilläggsersättningarna borde lämpligen utgå av samma anslag. Då detta anslag vore av förslagsanslags natur, behövde något särskilt anslag för förevarande ändamål icke ifrågakomma.

Statskontoret anför i huvudsak följande: Visserligen hade redan i samband med genomförandet av 1901 års olycksfallsersättningslag framhållits, att däri bestämda ersättningar vore allt för låga, men de förslag om förhöjning av ersättningsbeloppen, som därefter tid efter annan framstälts, hade länge blivit utan resultat, till dess vid 1916 års riksdag en ny lagstiftning rörande olycksfallsförsäkring godkäfts. Nu förevarande ärende avsåge därför endast höjning dels av redan utgående livräntor enligt 1901 års lag dels ock av de livräntor, som med tillämpning av sistnämnda lag ännu kunde komma att beviljas. Såsom vid förevarande ärendes behandling inom riksdagen framhållits, vore det icke så mycket den omständigheten, att den nya lagstiftningen medfört högre ersättningsbelopp, utan fastmera den nu rådande dyrtiden, som föranlett riksdagen att begära utredning och förslag i fråga om förbättring i de arbetares eller deras efterlevandes ställning, som till följd av i statens tjänst ådragen svårare skada tillerkänts livränta enligt bestämmelserna i 1901 års lag. I själva verket vore alltså anledningen till kravet på förbättring densamma, som föranlett till beredande av krigstidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst och motsvarande förmåner åt pensionerade f. d. befattningshavare eller pensionerade änkor och barn efter befattningshavare. Då nu ifrågavarande livräntetagare närmast vore att jämföra

med pensionärer, ville det synas statskontoret, som om, så länge förhållandena ännu icke ansetts påkalla en verklig reglering av utgående pensionsbelopp, utan förbättringen i pensionärernas ställning endast tillgodosetts medelst tillfälligt krigstidstillägg, anledning icke skulle föreligga att nu på annat eller varaktigare sätt tillgodose ifrågasatt livräntetagare. Av denna uppfattning av föreliggande spörsmål följde emellertid, att statskontoret med hänsyn till de tilläggsförmåner, som för år 1918 ifrågasatts för pensionärer, måste finna den av riksförsäkringsanstalten föreslagna förhöjning i utgående livräntor väl knappt tilltagen.

Statskontoret erinrar härefter, att Kungl. Maj:t för den nu församlade riksdag i proposition nr 11 framlagt förslag om krigstidstillägg åt pensionerade befattningshavare i statens tjänst med fast belopp av 150 kronor, ökat med 30 procent av pensionen, dock tillhoppa högst 600 kronor. För egen del tillstyrker statskontoret, att ett dylikt krigstidstillägg beviljas arbetare, som genom olycksfall i statens tjänst åsamkats skada, som medfört nedsättning av arbetsförmågan med minst hälften av normal arbetsförmåga och på grund härav tillerkänts däremot svarande livränta enligt 1901 års lag, varvid dock enligt statskontorets mening borde stadgas, att sådant krigstidstillägg ej finge utgå till arbetare, som fortfarande vore i statens tjänst anställd i sådan befattning, att han på grund därav komme i åtnjutande av det krigstidstillägg, som kunde komma att beviljas för befattningshavare i statens tjänst.

I proposition nr 13 till innevarande års riksdag hade Kungl. Maj:t framlagt förslag i fråga om krigstidstillägg under år 1918 åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst. Enligt statskontorets mening borde tilläggsförmåner i enlighet med de i sistnämnda proposition angivna grunder för år 1918 beviljas även åt till följd av skada i statens tjänst avlidna arbetares efterlämnade änka och barn i den mån till dem utginge livräntor enligt 1901 års lag.

Däremot funne statskontoret, att vid bifall till vad sålunda föreslagits någon förhöjning av livräntan för redan förflutet år icke skulle vara tillräddig.

Efter de av riksförsäkringsanstalten meddelade uppgifter kunde sammanlagda kostnaden för genomförande av statskontorets förslag högst beräknas till i avrundat belopp 35,000 kronor; och torde för ändamålet böra uppföras ett särskilt anslag under tionde huvudtiteln.

Statskontoret har slutligen framhållit, att personer, som med anledning av skada i statens tjänst erhållit ett efter bestämmelserna i 1901 års lag avpassat årligt belopp att utgå från allmänna indragningsstaten, behandlats lika med övriga pensionärer och alltså redan för år 1917 bekommit krigstidshjälp, om villkoren därför i övrigt varit uppfyllda.

Övriga i ärendet hörda myndigheter hava icke framställt erinran mot riksförsäkringsanstaltens föreliggande förslag.

Vid upprepade tillfällen har från skilda håll framhållits, att de skadeersättningar och livräntor, som utgå enligt 1901 års lag om ersättning till följd av olycksfall i arbete, äro otillräckliga även för ett nödtorftigt uppehälle. Ingen tvekan lär heller kunna råda därom, att personer, vilka för sitt uppehälle äro helt eller till väsentlig del hän-

Departementschefen.

visade till livräntor enligt nämnda lag, befinna sig i synnerligen brydsamma omständigheter. På sätt av riksdagen framhållits, tala därför starka billighetsskäl för att staten vidtager åtgärder i syfte att bringa hjälp till dessa personer i de fall, där staten såsom arbetsgivare bär ansvaret för livräntornas utgivande.

I fråga om sättet för beredande av denna hjälp äro två alternativa förslag framlagda. Å ena sidan föreligger riks försäkringsanstaltens förslag, som avser en för framtiden bestående reglering av från statsverket utgående livräntor till vissa i statens tjänst svårare skadade arbetare samt till efterlevande efter arbetare, som på grund av olycksfall i sådan tjänst avlidit. Statskontoret å andra sidan anser en dylik för framtiden bestående reglering av ersättningsbeloppen icke vara av förhållandena påkallad samt föreslår tillgodoseende av förenämnda livräntetagare genom ett tillfälligt krigstidstillägg, utgående enligt samma grunder, som av Kungl. Maj:t föreslagits beträffande krigstidstillägg för år 1918 åt pensionsberättigade f. d. befattningshavare i statens tjänst samt pensionsberättigade änkor och barn efter sådana befattningshavare.

Det är uppenbart, att den nuvarande dyrtiden, som, åtminstone till en del, kan antagas vara av övergående natur, bringat livräntetagare enligt 1901 års lag i en avsevärt ogynnsammare ställning än förut, och att densamma utgör ett medverkande skäl för att nu företaga åtgärder i förevarande syfte. Grunden till förevarande frågas upptagande av riksdagen torde dock till övervägande del hava varit det behov av förbättrad lagstiftning rörande den sociala olycksfallsförsäkringen med väsentligen förhöjda ersättningsbelopp, som gjort sig gällande och fått sitt uttryck i lagen om försäkring för olycksfall i arbete den 17 juni 1916. Otillräckligheten av de ersättningsbelopp, som enligt den äldre lagen utgå, har så länge varit allmänt erkänd, att billigheten synes kräva, att staten vidtager åtgärder för en mera varaktig förbättring av ifrågakommande livräntetagares ställning i de fall, där detta kan vara av behovet påkallat. Jag för min del ansluter mig därför i denna del till riks försäkringsanstaltens förslag.

De livräntor, som enligt riks försäkringsanstaltens förslag kunna ifrågakomma till förhöjning, skola hava tillerkänts vederbörande antingen enligt bestämmelserna i lagen den 5 juli 1901 eller ock genom särskilda beslut av statsmakterna med tillämpning av de i samma lag angivna grunder. Beträffande sistnämnda kategori av livräntetagare synes riks försäkringsanstalten närmast hava avsett sådana fall, där av formella skäl — exempelvis försutten tid för ersättningsanspråks framställande eller att den skadade icke varit sådan arbetare, å vilken 1901 års lag hade till-

lämpning — livränta icke med stöd av nämnda lag kunnat vederbörande tillerkännas. Den ifrågasatta regleringen torde emellertid böra utsträckas att omfatta jämväl andra fall. Sålunda synes förhöjning av utgående ersättningsbelopp böra tillkomma beväringmän, vilka för svårare skada, ådragen under militärtjänstgöring före ikraftträdandet av förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, av Kungl. Maj:t tillerkänts ersättning med de i 1901 års lag angivna beloppen. Jämväl i de fall, då tilläventyrs efterlevande efter beväringmän, som avlidit till följd av olycksfall under militärtjänstgöring, tillerkänts livränta enligt de i sistnämnda lag angivna grunder, torde tilläggsersättning böra ifrågakomma. Detsamma bör även gälla beträffande fänge, vilken för svårare skada, ådragen under arbete för kronans räkning, tillerkänts understöd enligt liknande grunder. Vad åter angår fångvårdsstyrelsens hemställan om förbättring av de fångars ställning, vilka tillerkänts understöd enligt äldre bestämmelser i anledning av olycksfall under arbete för kronans räkning, synas åtgärder i antydd riktning böra göras beroende på framställning i varje särskilt fall.

Militieombudsmannen har i sin till innevarande års riksdag avgivna ämbetsberättelse gjort framställning om förhöjning för år 1918 av ersättningsbelopp, som utgå enligt förenämnda förordning om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring. Enligt militieombudsmannens hemställan skulle förhöjningen avse icke endast livräntor utan all ersättning — således även sjukhjälp och begravningshjälp — som utgår enligt nämnda förordning. Militieombudsmannens förslag är sålunda byggt på andra grunder än dem, varpå riksförsäkringsanstaltens föreliggande förslag vilar. Då i varje fall ersättningarna enligt 1909 års förordning utgå med väsentligt högre belopp än enligt 1901 års lag samt jämväl i övrigt väsentliga olikheter föreligga mellan nämnda olika kategorier ersättningar, torde frågan om förhöjning av ersättningar enligt 1909 års förordning i åtskilliga avseenden kräva särskild utredning. Sådan utredning har jämväl blivit igångsatt, och lär förhoppning förefinnas, att framställning i ämnet skall kunna avlätas till innevarande års riksdag.

I kungörelsen den 22 oktober 1909 angående ersättning åt efterlevande, då någon av lotsverkets betjäning till följd av tjänsteutövning ljutit döden, stadgas, att om någon, som tillhör lotsverkets ordinarie eller extra betjäning, under tjänsteutövning till följd av olycksfall skadas och om skadan inom två år därefter medfört döden, lotsverket skall till de efterlevande utgiva ersättning. Likaledes skall lotsverket utgiva ersättning, om tjänsteutövningen skäligen kan hava bidragit till sjukdom,

som i och för sig eller med därav följande skada inom två år, från det sjukdomen blev känd, medfört döden. Ersättningen utgår med dels begravningshjälp och dels livräntor, allt i överensstämmelse med bestämmelserna i 1909 års förordning om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring. En förhöjning av ersättningsbelopp, som på grund av ifrågavarande kungörelse utgå till efterlevande efter befattningshavare vid lotsverket, torde därför böra behandlas i samband med frågan om reglering av de ersättningar, som av vederbörande åtnjutas enligt berörda förordning den 18 juni 1909.

Beträffande villkoren för åtnjutande av förhöjning av invaliditetslivräntor — d. v. s. sådana livräntor, som utgå till den skadade själv — har riksdagen i sin förenämnda skrivelse uttalat, att tilläggsersättning icke borde utgå till andra än de statens arbetare, som så svårt skadats i dess tjänst, att de vore oförmögna att försörja sig med eget arbete. Riksförsäkringsanstalten har ansett sig böra tolka detta riksdagens uttalande på så sätt, att för rätt till tilläggsersättning skulle erfordras skada, som beräknats medföra nedsättning i den skadades arbetsförmåga med minst hälften. Järnvägsstyrelsen och medicinalstyrelsen hava å andra sidan föreslagit, att för rätt till dylikt tillägg skulle erfordras en beräknad nedsättning i arbetsförmågan om allenast 30 procent.

Att fastställa en viss invaliditetsgrad såsom gräns för rätt till tilläggsersättning bjuder givetvis stora svårigheter, men å andra sidan torde en dylik begränsning vara fullt berättigad. De arbetare, vilka genom olycksfall i arbete ådragit sig lindrigare skador och tillerkänts däremot svarande ersättning, torde i regel i jämförelsevis ringa grad för sitt uppehälle vara beroende av denna ersättning. Här föreligger sålunda icke samma billighetsskäl för staten att träda hjälpsamt emellan som i de fall, då olyckan medfört en mera betydande nedsättning av arbetsförmågan. Därtill kommer, att, då de mindre skadorna förekomma i ett ojämförligt större antal, beviljandet av tilläggsersättning utan begränsning i förevarande avseende skulle medföra betydande kostnader. Då det gäller att draga denna gräns anser jag mig böra biträda det förslag, som framlagts av järnvägsstyrelsen och medicinalstyrelsen. En granskning av riksförsäkringsanstaltens årsredogörelser för meddelade beslut i fråga om bestämmande av invaliditetsgrad giver vid handen, att skador, som beräknas medföra 30 procent nedsättning av arbetsförmågan, kunna vara av så allvarlig beskaffenhet, att de i väsentlig grad minska den skadades förmåga att genom arbete förtjäna sitt uppehälle. Nämnda förslag är även ägnat att i förevarande avseende åstadkomma överensstämmelse mellan de svenska och norska stadgandena i ämnet. Vid

bifall till vad jag föreslagit skulle således tilläggsersättning tillkomma personer, som på grund av bestämmelserna i 1901 års olycksfallsersättningslag eller genom särskilda beslut av statsmakterna med tillämpning av de i samma lag angivna grunder såsom ersättning för skada, ådragen i arbete för kronans räkning eller under militärtjänstgöring, tillerkänts en årlig livränta eller ett årligt understöd av statsmedel å 90 kronor eller därutöver.

Enligt riks försäkringsanstaltens förslag skall tilläggsersättning åt efterlevande utgå utan hänsyn till livräntetagarens större eller mindre arbetsförmåga. Förslaget i denna del innebär en avvikelse från riksdagens uttalande, att dylik ersättning icke borde utgå till andra än sådana i statens tjänst skadade arbetares efterlevande, vilka vore till arbete oförmögna. Då emellertid enligt 1901 års lag barn efter till följd av olycksfall i arbete avlidna arbetare äga uppbära livränta allenast till uppnådd ålder av 15 år och minderåriga livräntetagare därför i allmänhet sakna förmåga att själva försörja sig, synes riksdagens uttalande närmast hava avsett livränteberättigade änkor. Enligt nyssnämnda lag utgår livränta till änka utan avseende å hennes arbetsförmåga, och skulle den av riksdagen ifrågasatta begränsningen av rätten till tilläggsersättning därför nödvändig göra en ingående undersökning i varje särskilt fall. I regel torde dock ifrågavarande livräntetagare i väsentlig grad vara beroende av den ersättning, som tillerkänts dem i anledning av familjeförsörjarens frånfälle. Med hänsyn härtill och då en utsträckning av rätten till tilläggsersättning i enlighet med riks försäkringsanstaltens förslag icke torde medföra avsevärt högre kostnader för statsverket, anser jag mig böra biträda förslaget i denna del.

Den föreslagna regleringen av livräntornas belopp är såsom nämnts icke närmast avsedd att utgöra en tillfällig krigstidshjälp utan att vara för framtiden bestående. Med hänsyn härtill torde tilläggsersättningen icke böra sättas högre än vad riks försäkringsanstalten föreslagit eller till 50 procent av redan beviljad livränta.

Nu föreslagna förhöjning av livränta skall enligt riks försäkringsanstaltens förslag av vederbörande kunna tillgodonjutas från och med år 1917. Med hänsyn till de grunder, som i allmänhet tillämpats beträffande förhöjning av utgående avlöningar och understöd, torde dock knappast kunna ifrågasättas, att tilläggsersättningen skall utgå tidigare än från 1918 års ingång. Sättes denna tidpunkt såsom gräns för rätt till förhöjning av ifrågavarande livräntor, kommer den nu föreslagna regleringen av livräntornas belopp att vinna tillämpning samtidigt som den nya olycksfallsförsäkringslagens bestämmelser.

Enligt vad statskontoret meddelat, hava vissa personer, som med anledning av skada i statens tjänst av Kungl. Maj:t och riksdagen tillerkänts ett efter bestämmelserna i 1901 års lag avpassat årligt belopp att utgå från allmänna indragningsstaten, ansetts likställda med övriga pensionärer och därför för år 1917 tillerkänts krigstidshjälp, så vitt villkoren därför i övrigt varit uppfyllda. Då det krigstidstillägg för år 1918, som kan komma att utgå till dessa understödstagare, torde överstiga den nu ifrågasatta tilläggsersättningen, lära ifrågavarande personer, åtminstone tills vidare, böra undantagas från den föreslagna regleringen.

Inom riks försäkringsanstalten har verkställts följande utredning angående de kostnader, som det av mig nu förordade förslaget genomförande skulle komma att medföra för statsverket:

Livräntor, utgående enligt 1901 års lag eller enligt i samma lag angivna grunder till i statens tjänst skadade arbetare eller deras efterlevande.

Ersättningsberättigade.	Antal.	Årligt belopp.	Kapitalvärde
		Kr.	den 1/1 1918. Kr.
Invalider med minst 30 men ej 50 % nedsättning av arbetsförmågan	67	7,050	115,000
Invalider med 50 % och större nedsättning av arbetsförmågan	97	20,055	340,000
Änkor	82	10,575	164,000
Barn	136	7,395	38,000
Summa	382	45,075	657,000
Kostnad för livräntornas höjning med 50 %	—	22,538	328,500

De olikheter, som förestående tabell i fråga om antalet livräntetagare och livräntornas storlek företer i förhållande till den av riks försäkringsanstalten i dess föreliggande skrivelse åberopade utredningen, äro beroende på dels att hänsyn tagits till sedermera inkomna kompletterande uppgifter och dels att nu medräknats, bland annat, personer, vilka i anledning av skada, ådragen under militärtjänstgöring, uppbära ersättning enligt grunderna i 1901 års lag.

Därest mitt förslag vinner bifall, torde särskilt anslag för ändamålet icke behöva anvisas. De livräntor eller understöd, som skulle kunna

ifrågakomma till förhöjning, utgå dels beträffande de affärsdrivande verken från vederbörande verks medel, dels ock från skilda anslag av förslagsanslags natur. Det synes lämpligt, att i de fall, där tilläggsersättning kommer att beviljas, denna bestrides av samma anslag eller medel, varav den redan beviljade livräntan eller understödet utgår. Skulle i något fall hinder möta häremot, torde det kunna ankomma på Kungl. Maj:t att därutinnan meddela bestämmelser. Med hänsyn till de jämförelsevis ringa kostnader, som förslaget genomförande beräknats medföra, synes någon höjning av respektive anslag icke vara erforderlig.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att godkänna följande allmänna grunder angående förhöjning av vissa av statsmedel utgående livräntor:

1) Arbetare, som på grund av genom olycksfall i statens tjänst åsamkad skada jämlikt lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete är berättigad till livränta av statsmedel med ett årligt belopp av minst 90 kronor, må utöver till honom på grund härav utgående livränta från och med år 1918 uppbära tilläggsersättning med ett årligt belopp motsvarande hälften av samma ränta.

2) Änka och barn efter arbetare, som genom olycksfall i statens tjänst ljugit döden, må likaledes utöver livränta av statsmedel, vartill de äro berättigade enligt förenämnda lag av den 5 juli 1901, från och med år 1918 uppbära tilläggsersättning med ett årligt belopp motsvarande hälften av samma ränta.

3) Personer, vilka, utan att vara berättigade till livränta enligt nämnda lag, såsom ersättning i anledning av olycksfall eller ådragen kroppsskada tillerkänts eller kunna komma att tillerkännas livränta eller årligt understöd av statsmedel enligt de i samma lag angivna grunder, må härutöver uppbära tilläggsersättning med belopp och under villkor i övrigt, som under 1) och 2) angivas, dock att dylik förhöjning icke må äga rum beträffande livränta eller understöd, varå krigstidstillägg åtnjutes.

4) Tilläggsersättning till livränta eller understöd enligt nu angivna grunder skall, där Kungl. Maj:t ej

Kungl. Maj:ts Nåd. Proposition Nr 176.

annorlunda förordnar, utgå av samma anslag eller medel, varav livräntan eller understödet bestrides.

Vad departementschefen sålunda hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämde, behagade Hans Maj:t Konungen bifalla, och skulle proposition till riksdagen avlätas av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Nils Ädelgren.